

IVAN STODOLA

REFKOJ

ČAJ

U PÁNA

SENÁTORA

DIVADLO ANDREJA BAGARA V NITRE

42. SEZÓNA
299. PREMIÉRA

IVAN STODOLA

ČAJ U PÁNA SENÁTORA

Politická veselohra v piatich dejstvách napísaná roku
1929, kozmeticky upravená súčasným politickým
jazykom.

Dramaturgia a úprava
Ján Laca

Scéna
František Perger

Kostýmy
Ľubica Obuchová a.h.

Hudobná spolupráca
Marián Járek

Hudba
Juraj Plánka (husle)
Ing. Ľubomír Buban (cimbál)

Réžia
KAROL SPIŠÁK

PREMIÉRA 26. OKTÓBRA 1991

RIADITEĽ: IVAN PETROVICKÝ

OSOBY A OBSADENIE

SLIVKA	MILAN KIŠ
SLIVKOVÁ	MARTA SLÁDEČKOVÁ
ELENA	ANTÓNIA MIKLÍKOVÁ
LOPUŠKIN	IVAN VOJTEK
Dr. HRONEC <i>JOZEF DOKONAL</i>	PETER MIŠÍK
SEKERA	JOZEF DÓCZY
PANI MINISTROVÁ	ŽOFIA MARTIŠOVÁ
TAJOMNÍK	DUŠAN LENCI
MOTÚZ	VLADO BARTOŇ
RAJNIČKA	PETER STANÍK
PYSKULIAK	ANTON ŽIVČIC
KAČKA <i>ROMAN POHATBO</i>	HEINRICH PLATEK
KAČKOVÁ <i>ZUZANA KAPRALIKOVÁ</i>	JANA BITNEROVÁ
FIALKA	FRANTIŠEK JAVORSKÝ
FIALKOVÁ	JANA VALOCKÁ
POTKAN	JÁN GREŠŠO
POTKANOVÁ <i>AUDREA KARNACOVÁ</i>	DANA KUFFELOVÁ
LEPIČI PLAGÁTOV	JONÁŠ JIRÁSEK
	VLADIMÍR ZETEK

Dej sa odohráva v prvom desaťročí jestvovania Československej republiky. Má však všetky znaky posledného desaťročia druhého tisícročia politiky Česko-Slovenskej Federatívnej Republiky.

Predstavenie vedie: Michal Kožuch

Text sleduje: Eleonóra Šugrová

Svetlá: Vladimír Varga

Javiskový majster: Jozef Drobec

Reprodukcia hudby: Ing. Radoslav Šabík

Scénu, kostýmy a parochne vyrobili dielne DAB pod vedením Jozefa Valenta.

PRESTÁVKY PO 3. A 4. DEJSTVE

IVAN STODOLA

(10. marca 1888 – 26. marca 1977.)

Vyrastal v mikulášskom vlasteneckom kultúrnom prostredí, kde zohrávalo závažnú úlohu ochotnícke divadlo a zborový spev, na čom sa od študentských rokov aktívne zúčastňoval. Ľudovú školu a dve meštianske triedy vychodil v rodisku, stredoškolské štúdiá (s výnimkou jedného roku v Prešove) absolvoval na lýceu v Kežmarku, kde roku 1906 zmaturoval. Medicínu študoval štyri roky v Budapešti a rok v Berlíne, promovány bol roku 1912. Medzitým absolvoval ročnú vojenskú službu vo Viedni. Peštianský, viedenský a berlínsky divadelný život prehĺbil jeho záujem o dramatickú tvorbu, ktorý si priniesol z domáceho prostredia. Po promócii si otvoril v Liptovskom Mikuláši lekársku prax, ale počas prvej svetovej vojny bol vojenským lekárom. Po prevrate pôsobil opäť v rodnom meste ako hlavný župný lekár až do roku 1933, keď sa stal krajinským zdravotným inšpektorom v Bratislave. V roku 1938–39 pracoval v Prahe na Ministerstve zdravotníctva. Po návrate do Bratislavy bol do roku 1951 pracovníkom Štátneho zdravotníckeho ústavu. Okrem toho bol funkcionárom Ligy proti tuberkulóze, redaktorom zdravotníckeho časopisu *Boj o zdravie*, autorom popularizačných zdravotníckych brožúr a roku 1946 sa na Lekárskej fakulte v Bratislave habilitoval za docenta sociálnej patológie. Roku 1951 ho neoprávnene obvinili z nezodpovedného narábania s verejnými prostriedkami a odsúdili. Po dvoch rokoch ho prepustili na základe amnestie. Po občianskej rehabilitácii pracoval krátky čas ako vedúci osvety OÚNZ v Piešťanoch, kde od roku 1954 žil ako dôchodca.

V literatúre zaujíma Ivan Stodola významné miesto ako dramatik. Je tvorcom spoločenskej komédie v období od druhej polovice 20. do druhej polovice 40. rokov. No súčasne je aj spolutvorcom modernej slovenskej historickej hry a rozvíjateľom tradícií hry z ľudového života.

Dramatické diela:

1926 VOLBY

DAŇOVÉ POKONÁVANIE

1927 NÁŠ PÁN MINISTER

1928 BAČOVA ŽENA

1929 ČAJ U PÁNA SENÁTORA

1931 BELASÝ ENCIÁN

KRÁL' SVÄTOPLUK

JOŽKO PÚČIK A JEHO KARIÉRA

CIGÁNČA

1936 BANKINGHOUSE KHUWICH and COMP.

1938 VELKOMOŽNÍ PÁNI

1941 KEĎ JUBILANT PLAČE

1942 MARÍNA HAVRANOVÁ

1943 MRAVCI A SVRČKOVIA

1944 KOMÉDIA

1946 BÁSNIK A SMRŤ

1947 KDE BOLO, TAM BOLO

1958 PRE STO TOLIAROV

1974 ZAHUČALI HORY

Ostatné diela:

1933 Z NAŠEJ MINULOSTI

1947 ŠTVRTSTOROČNÉ ŽELEZNÔ

1965 BOLO, AKO BOLO

1968 NÁŠ STRÝKO AUREL

1969 SMUTNÉ ČASY, SMUTNÝ DOM

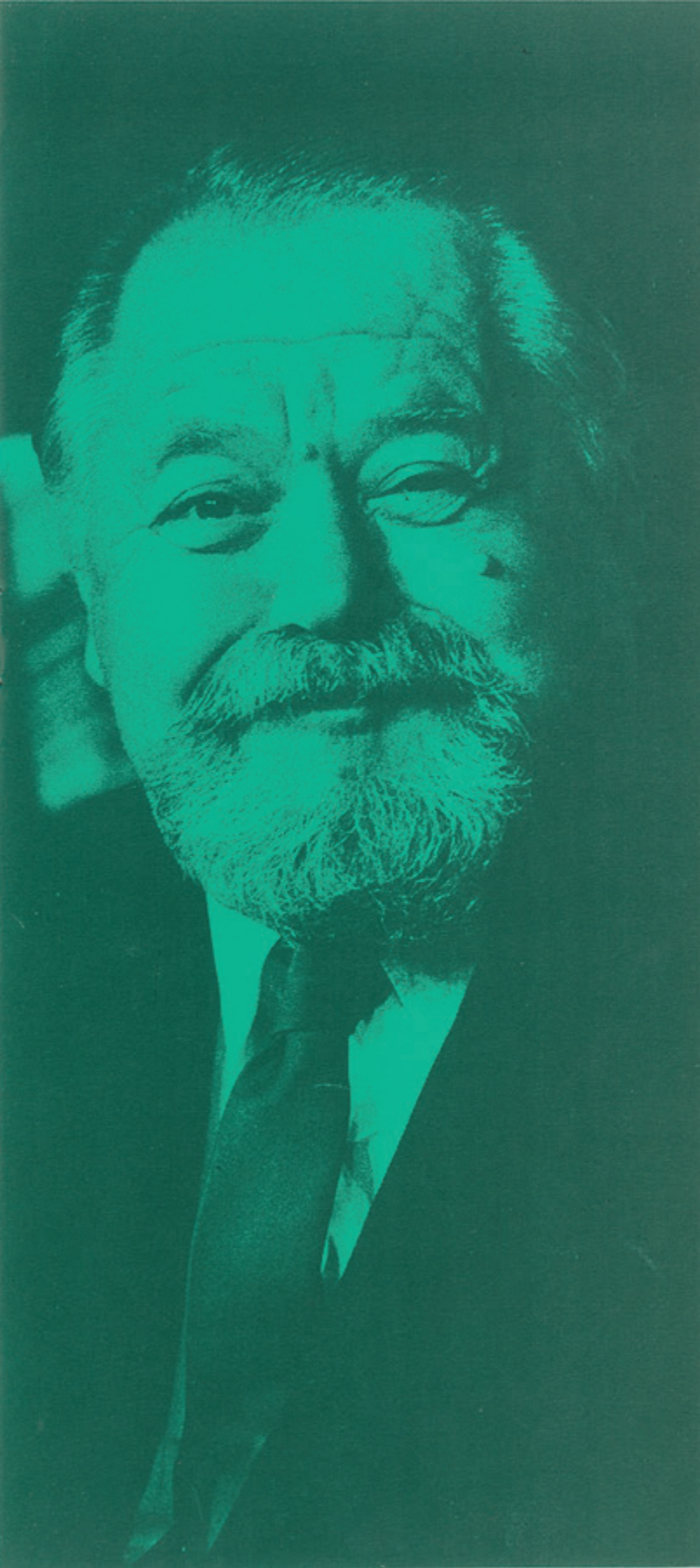
1972 Z KAŽDÉHO ROŽKA TROŠKA

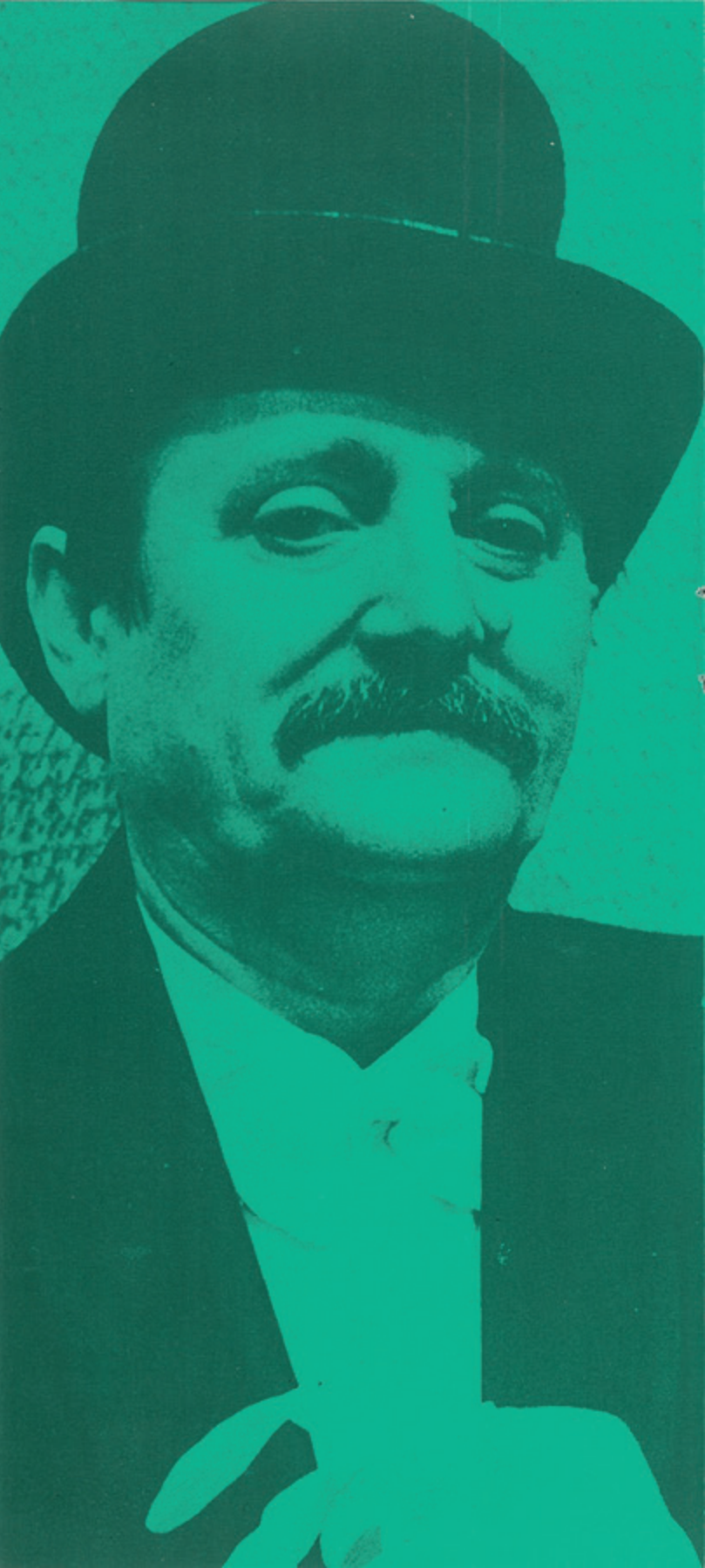
1977 V ŠLAPAJACH HIPPOKRATA

(Encyklopédia slovenských spisovateľov, Obzor 1984)

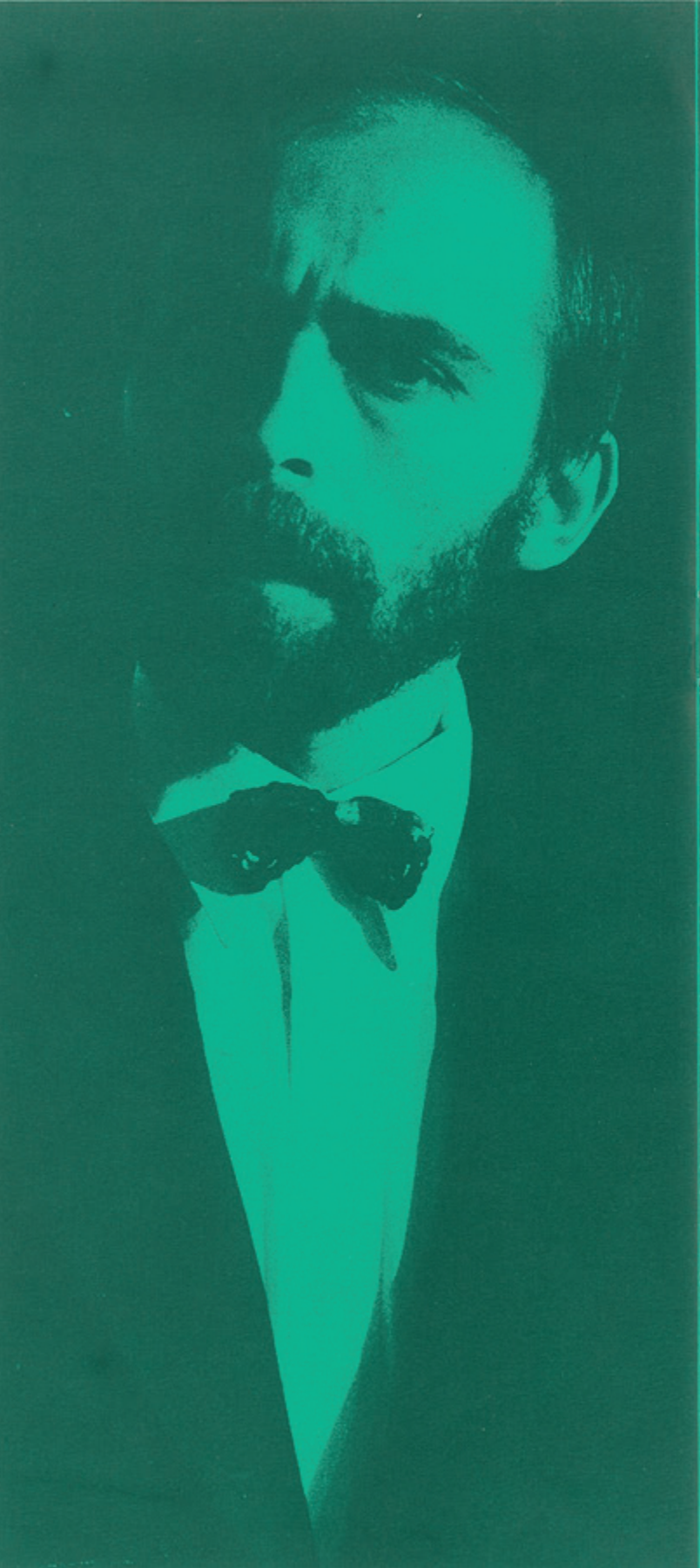
„ČAJ U PÁNA SENÁTORA“ dosiahol od svojej prvej premiéry stovky repríz ako na profesionálnych tak i na ochotníckych javiskách. V našom divadle bol uvedený v réžii Ľudovíta Ozábala ihneď po autorovom prepustení z väzenia 16. I. 1954, čo bol veľmi smelý a záslužný čin. Hlavné postavy stvárnil Michal Kožuch (Slivka), Elena Šoltésová (Slivková), Ondrej Nemčok (Sekera) a vo výbornej hereckej kreácii sa predstavil v postave Lopuškina Albín Trnka.

Režisér Karol Spišák k tomuto dielu pristupuje už po druhý raz. Pred 25. rokmi ho naštudoval v Československej televízii s výborným obsadením: Hana Meličková, František Dibarbora, Eva Krížiková, Ivan Krivosudský, František Zvarík, Oľga Zölnerová, Zora Kolínská, Ivan Krajíček a z našich hercov Milan Kiš a Jozef Dóczy.

ČAJ U PÁNA SENÁTORA

Raz sme sa zišli s Borodáčovcami v Korytnici. Sťažovali sa na nedostatok slovenského repertoáru. Obecenstvo by si vraj žiadalo veselohru. Či by som sa nepokúsil.

Porozmýšľal som.

Nešlo by, reku, niečo z politického prostredia?

Na tomto poli sa vynorili naozaj humoristické prípady. Musíme totižto vysvetliť mladej generácii, že za bývalého Uhorska patrila politika exkluzívne a predovšetkým aristokracii. Gróf Apponyi zastával svoj okres vari po štyridsať rokov. Za plebs pokladanému mešťianstvu, t.j. advokátom, lekárom, farárom atď., patrilo len niekoľko poslaneckých miest. V jednom okrese za Uhorska boli kandidáti pri voľbách najviac dvaja-traja.

Náš nový demokratický systém bol v kandidatúre bezuzdne rozvirgáný. Na jednej kandidačnej listine boli aj ôsmi kandidáti každej strany. A strán bolo aj dvadsať. Kandidátov teda mohlo byť v jednom okrese na volebných cedulkách aj vyše sto. A to len do Národného zhromaždenia. Senát mal osobitné kandidačné listiny. A hoci z kandidátov prešli len dvajaštyria, naše mestečká sa hemžili nádejnými poslancami a senátormi. Napokon, prečo by aj motyka nevystrelila? Výber kandidátov bol pritom demagogický, t.j. nehľadelo sa na kvalitu a tak sa vynorili tragikomické situácie hyperambiciózných občanov a ich paničiek, bojujúcich o kandidatúru. Keď aj niektorý dobehol do cieľa, tu opanovala mnohých ešte väčšia neresť, honba za kariérou a noblesa pri zachovávaní všetkých pravidiel plnokrvného parvenustva.

Otca vyvolili v Mikuláši za starostu. Mal doma čo rozprávať o rozličných veselých a tragikomických udalostiach na mestskom dome. Rád mal vtip a príhody vedel žartovne predniesť. Mal som teda z čoho čerpať.

Takto sa zrodil „Čaj u pána senátora“.

Zahráli ho najprv ochotníci v Mikuláši a v Martine. V Bratislave mala hra premiéru 15. marca 1929. Smiechu bolo hodne. Pravdu mal Borodáč, že obecenstvo bolo lačné na zábavu.

Satira je veľmi nevďačný druh literatúry. Jedni sa

„Čože je to päťdesiatka...“ sme v tomto roku zapievali naším kolegom a spolupracovníkom:

18. mája divadelnému, rozhlasovému, televíznemu a filmovému hercovi DUŠANOVI LENCIMU,

16. júla pokladníčke, korešpondentke, sekretárke riaditeľa, metodičke informačnej sústavy, zástupkyňi ekonomického námestníka a dnes – vedúcej rozborárke EVE KITLEROVEJ,

17. augusta nositeľovi optimistickej nálady s heslom „keep smiling“ divadelnému, televíznemu a filmovému režisérovi a hercovi, dlhoročnému umeleckému šéfovi DAB KAROLOVI SPIŠÁKOVI,

31. augusta krajčírke, rekvizitárke a dnes výbornej inšpicientke MÁRII ORAVCOVEJ.

X X X

6. októbra v skromnosti a v duševnej pohode si pripomenul svoju šesťdesiatku poctivý „robotník“ javiska, herec ANDREJ RIMKO.

Všetkým jubilantom želáme pevné zdravie a ďalšie úspechy!

CHARAKTER

Upuť už, bratku, od zlozvyku:

čo na srdci, to na jazyku.

Dnes počúvajú iba steny.

Lepšie, keď budeš hluchonemý.

Alebo, čo je jedno skoro:

maj jazykov zo dvadsatoro.

Nitra 31. I. 1929.

SRDCIA

Priateľu, ak raz dôjde na to:

vybrať si srdce, lebo zlato,

ber zlato.

Ktože za to môže,

že taký praktický je človek?

Za groš srdc kúpiš koľkokoľvek,

za srdce nik ti nedá groš.

Nitra 15. V. 1929

(Z veršov Janka Jesenského)

Program DIVADLA ANDREJA BAGARA V NITRE (1991) k veselohre Ivana Stodolu ČAJ U PÁNA SENÁTORA. Zodpovedný redaktor IVAN PETROVICKÝ, riaditeľ. Redakcia a grafická úprava Dr. JÁN LACA, dramaturg. Návrh obálky František Perger. Fotografie zo skúšok Juraj Schramek. Povoľené pripísom PK, číslo HS 10778/53. Vytlačili Nitrianske tlačiarne, š. p., Nitra.

Cena Kčs 3,-

DEMOKRATICKÉ VOĽBY

V týchto voľbách demokratických
je predsa čosi novô,
a to je, že hlas národ má
a vyvolení slovo.

Pred dažďom rastú oblaky,
pred voľbami zas sľuby,
po daždi rastú rýdziky,
po voľbách – prázdne huby.

Pri voľbách národ vyberie
si stranu milovanú,
po voľbách strana milovaná
ho odloží – nastranu.

A pravda pravdou zostáva
pod potmehúdsnym slncom:
voliči prídu k urnám
a vyvolení – k hrncom.

Nitra 17. VII. 1929

REFKOJ

J

